

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegrafulu ese de dóne ori pre septemana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditur'a foiei, pre afara la s. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate cátra espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 26.

ANULU XXIII.

Sabiu in 30 Martiu (11 Aprile) 1875.

tru celelalte párti ale Transilvaniei si pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. ióra pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâi'a óra cu 7 cr. sirulu, pentru a dóu'a óra cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune la

„Telegrafulu Romanu“
pre unu patrariu de anu (Aprile-Iuniu)
alu anului 1875. — Pretiulu abonamentului pre 1/4 de anu e:

Pentru Sabiu 1 fl 75 cr. v. a.

Pentru Monarchi'a austro-ungurésca 2 fl. v. a.

Pentru Romani'a si strai-natate, 3 fl. v. a.

DD. abonanti sunt rugati a nu intardiá cu tramiterea prenumeratiunilor.

Adresele ne rugámu a se scrie curatu, a se pune numai post'a ultima, dara nu câte dóne poste ultime, si in locu de epistole de prenumeratiune recomandámu on. publ. avisurile postali, (**Posta-Utalvány.** — **Post-Anweisung.**) cá impreunate cu spese mai putiene si cá mai sigure pentru inaintarea baniloru de prenumeratiune la

Editor'a „Telegrafului Romanu“ in Sabiu.

Sabiu 26 Martiu

Publicistic'a dela inceputulu ei, n'a potutu sa aiba altu scopu, decâtu conversatiunea despre tóte obiectele si afacerile in modu mai estinsu, mai comunicativu, cu o iutiéla mai mare decâtu cea prin intalnirea personala a ómeniloru. Cum ni se infatisiéza ea astadi, putemu sa dicemu, ca prin ea vedemu tóta miscarea intelectuala si sociala a tuturoru popóreloru. Mai multu, prin ea póte omulu cunósce si starea morala a popóreloru; ea este barometrulu vitalitátiéi popóreloru.

Publicistic'a nóstra nu póte avé alta chiamare separáta de cea a altoru popóre. Déca nu se póte asemená in cele esterne cu publicistic'a altoru popóre, din cause politice si sociali, premerse cu seculi inainte, in scopu trebuie sa se unésca cu publicistic'a tuturoru popóreloru. Ea are sa fia, in impregiurárele nóstre, si pentru impregiurárele nóstre interne si esterne, va sa dica, cari privescu afacerile si periferi'a natiunei nóstre si afacerile, cari ne aducu in atingere cu alte natiuni si preste totu cu alte referintie, cari se estindu preste limitele periferiei natiunali, — salonulu de conversatiune. Ací sa vorbimu de lucruri de ale culturai, de ale educatiunei, de ale prosperárei materiali si spiritali; de referintie politice, dupa cum le aspirámu si dupa cum le putem u aspirá. Ací sa se nasca conceptele problemelor, prin cari sa se realizeze mai tardiu totu ceea ce se póte numi prosperare.

Publicistic'a nóstra si in impregiurárele cele modeste materiale, póte purtá timbrulu unei integritáti intelectuale. Este adeveratu, ca prin acést'a ea inca nu s'aru putea aventá la inaltimea materiala a publicistic'e altoru popóre mai inaintate; inse prin acést'a si-aru pregatí calea de a ajunge a fi atrasa, asiá dicendu, la inaltimea altoru colege.

Cu unu cuventu, ea s'aru face prin integritatea amintita unu ce ne-

aperatu de lipsa pentru romani, pre cari ii represinta, si mai totu asiá pentru toti cáti vinu in atingere cu romani.

Realitatea inse e cu multu mai trista si ne arata numai cátu de departe suntemu de scopu in tóte directiunile.

Redactiunile tuturoru foiloru nóstre din patria, inclusive cu acelea, asupr'a cároru tabarescu prenumerantii cu miile (?), aru sci spune cátu este de mare numerulu celoru ce alérga la salonulu de conversatiune spre a comunicá idei. Cunoscatoriulu nu-i face trebuinta o atare marturisire. Este de ajunsu de a aruncá o privire preste colónele foiloru nóstre si convingerea, ca cátu este de restrinsu numerulu acelor'a, cari simtu trebuinti'a comunicárei, asiá se face de evidenta, încátu tóte comentariile devinu de prisosu.

Si din cele atinse in sirele de mai nainte, câte idei, câte intemplári, câte rezultate cunoscute incercári mai anguste, n'aru fi de lipsa cá sa fia aduse la cunoscinti'a publica.

Colónele publicistic'e nóstre, afara de vre-o câte-va idei, in mare parte scalciate politice, intórse si réintórse, incaldite si reincaldite de atátea ori, pâna la aversiune, — contienu fórte putienu, séu nimicu folositoriu pentru publiculu cetitoriu. Afaceri municipale, afaceri comunale, indreptári séu inventiuni pre terenulu industriei, pre alu agriculturai, pre alu economiei de vite, pre terenulu gradinaritului, pomaritului, stuparitului, si asiá mai departe, santu fórte rari in salonulu nostru de conversatiune, in publicistica, si intru cátu suntu imprumutate din viatia, din esperinti'a si din comunicarea streiniloru. Au nu vedemu noi ce-va sa dica parasirea cea necualificabila a unui terenu, cáruí popórele lumei civilizate multiemescu in mare parte prosperarea loru?

Se vede ca passivitatea au luat dimensiuni mari, pentru ca n'amu vrea sa credemu, ca ea aru fi o in-susire proprie a poporului nostru. Urmárele passivitátiéi (aici nu e vorb'a de política) se resbuna fórte tare asupr'a nóstra. In decursu de 20 ani amu perdutu prin indiferentismulu nostru si prin restringerea nóstra mai multu la conversatiunea cu totului totu personala, positiuni insemnate, cari astadi aru trebuí sa fia in mán'a nóstra, si pre cari acum dupa ce au trecut tempulu, nici nu aflámu de lipsa de ale specializá.

Dara ni se va díce: bine, pentru ce nu facu si foile nóstre, cá altele, unde se ingrigescu de personalu de totu feliulu, pentru indeplinirea tuturoru recerintiloru publice?

Pentru sustienerea personaleloru se ceru spese si apoi noi tocmai de articulu seraciei ne vairámu mai multu in tóte pártile si la tóte ocasiunile.

Cea mai de aprópe intempinare a seraciei, cu carea cautámu sa ne dispensámu de multe datorintie, aru fi asiá dara, ca déca nu avemu midilóce spre a sustiené unu personalu, carele sa cugete si sa comunice totu feliulu de idei si de intemplári pentru toti si in loculu tuturoru, sa ne facemu noi imprumutatu servitiulu acést'a. Ce aru costá pre unu barbatu inteligente, déca sa dicemu, intr'unu anu odata séu de doue ori, si-aru dá o parere in publicu asupr'a unei ces-

tiuni, fia politica, fia sociala, dupa cum va fi studiulu seu privatu de predilectiune? cáci noi nu credemu ca barbatii inteligintiei nóstre, de ori si unde, voru trái spiritualmente numai din ceea ce si-au adunatu cându petreceau la scoli, nici nu credemu ca densii se voru ocupá numai cu mehanismulu chiamárei lor, fára de a avé vre-unu obiectu de predilectiune din diversitatea cea mare a sciintieloru; ce aru costá pre unu preotu, invetiatoriu, séu notariu, cându aru dá de scire publiculu despre o intemplare mai momentósa si de interesu publicu, de care ióra nu se intempla in tóte dílele? ce aru costá pre unu economu cându s'aru pune odata sa aduca la cunoscinti'a publica unele rezultate ale esperintiei sele in vre-o cestiune economica, si asiá mai departe. Putiena ostenéla aru costá, de o óra, de dóne, sa dicemu de o dí, séu de o septamána; si aru fi acést'a multu pentru interesulu celu mare publicu intr'unu restempu de unu anu de díle?

Ostenéla particulariloru aru fi putiena; folosulu publiculu inse aru fi nepretiuutu. Viéti'a natiunala s'aru manifestá intr'unu modu cu multu mai invederatu si chiaru si respectulu nostru politicu s'aru radicá mai tare. Atunci amu scapá si de nefericitulu fenomenu ce-lu vedemu astadi, cu dore, aparendu in publicistic'a nóstra, de fenomenulu, ca vre-o câte-va foi politice si un'a literaria, destinata anume pentru cultur'a poporului románu, a-suda la oper'a tanciala, de a intunecá viéti'a cea recunoscuta de Európ'a a acelu mai mare barbatu románu, carele in vre-o 27 ani ai activitátiéi sele au radicatu natiunea nóstra cu geniulu seu acolo, unde se afla ea astadi, si perde tempulu si paciinti'a cetitoriloru cu infamaturile cele necualificabile asupr'a altui organu de publicitate, dóra din simpl'a cauza, ca nu le cede terenulu publicisticu numai si numai pre sém'a lor.

„Der Osten“ dela 4 Aprile scrie:

„Dupa cum ni se scrie din Cernauti, nobilimea din Bucovin'a a concludu in 22 l. tr. a nu participá la iubileulu arangiatu de consiliulu comunalu din Cernautiu. Cu aceeași ocasiune s'a alesu unu comitetu de 11 membri, a cáruí problema este a eruí modalitatea, prin carea sa se aduca la cunoscinti'a, Majestátiéi Sele conclusulu, esprimandu totu odata neclatit'a loialitate si indigitandu ne oportunitatea unei demonstratiuni provocate prin astu-feliu de festivitate.

Prin acést'a nobilimea Bucovinei a facutu ceea ce-si datorea sie insasi positiunei sele in tíera, precum si traditiuniloru ei. Ea nu putea suferí, cá sa fia tarita de nisce venetici evreesi si imigrati nemtiesci, degradandu-se dreptu códa strainiloru, despre cari cum dicea odata in cas'a de susu dlu Schmerling, nici nu se scie, cine le-a fostu tata.

Nobilimea bucovinéna aru fi jucatú o rola trista si rusinatória sub o atare comanda, ea aru fi abdisu de positiunea ei fatia cu cei de o stare cu dens'a in celelalte párti ale Austriei, fatia cu corón'a si fatia cu consangenií sei din vecinatatea tíerei. Nobilimea bucovinéna, carea face istori'a tíerei, si care numera in sinulu seu peirii (magnati) imperiului, increditií corónéi,

aru fi produsu unu spectacolu interesantu, jucándu si iubilandu dupa dical'a unui comitetu de Zarafi jidovesci. Tóta lumea aru fi risu cu hotu de o intemplare cá acést'a.

Dupa ce a facutu nobilimea unu astu-feliu de conclusu care coresponde cu totulu pareriloru si asteptáriloru nóstre, se intielege de sine, numai póte fi vorba de nici unu jubileu bucovinénu, pentru ca ceea ce voiescu sa arangieze vr'o câte-va venetici evreesi si de alte soiuri, nu va fi iubileu, ci celu multu unu „iudileu.“ De alta parte aru fi blasfemi'a cea mai mare, cându aru vorbí cine va despre participarea persónelor inalte, sub astu-feliu de impregiurári schimbate, la iubileulu cernautianu, séu cându aru cugetá cine-va chiaru si la venirea monarhului pre tempulu acestei festivitáti. Venetici „fideli constitutiunei“ potu inscená in vre-o cárcima o petrecere festiva, potu sa regusiésca strigandu la „Hohuri“ ministeriului Auersperg si dupa obicei, in limba streina sa cánte la urma si unu „Wacht Am Rhein.“ Nu suntu inse indreptatiti a serbá in numele Bucovinei. Tíer'a intréga a protestatu unanimu si nobilimea tíerei a datu expresiune simtiemintelorú tíerei, aducendu conclusulu amintitu cu prudentia de barbati de statu si resolutiune barbatésca.

✕ In Serbi'a, principele Milanu a sanctionatu legea privitória la retiéu'a drumuriloru de feru.

+ Diet'a Ungariel.

In siedinti'a casei representative dela 5 Aprile s'au promulgatu legile relative la esecutorií judecatoresci si la organele intimatórie si s'au alesu membri din comisiunea ce are sa discute proiectulu legei comerciali. Se terminara proiectele despre contributiunea de transportu, timbre, competentie si tacse.

La § 14 din proiectulu de lege relativu la darea de transportu care fipseza competintiele pentru passapórtete de vite aduce Mich. Kasper unu emendamentu, cá pentru o iapa dimpreuna cu mánzulu sa se dee numai unu passaportu.

Ios. Kajuch aduce totu la acestu paragrafu emendamentulu, cá pentru unu transportu intregu de vite sa se dea numai unu passaportu.

Cu emendamentulu lui Kasper se dechiara ministrulu de finencie multiamitu, la emendamentulu alu doilea observa, ca pentru unu transportu de vite preste 20 capete ajunge unu passaportu, in celelalte casuri inse sa se dea pentru fia-care capetu unu passaportu deosebitu.

In acestu intielesu se primescu amendóue emendamentele.

✕ Comisiunea pentru computurile finali a asternutu inaintea casei ablegatiloru raportulu despre computurile finali de pre anulu 1869; raportulu acést'a este celu din urma in dieta presinte. Celelalte computuri le va resolví diet'a viitória.

Din raporturile comisiunei relevámu urmatórele propuneri interesante:

Comisiunea se róga, cá camer'a avendu in vedere ca sistemulu computuriloru de acum este fórte necorespondentiu si pedanticu „sa indru-

meze pre ministeriu print' unu proiectu de resolutiune, a substerne cătu mai curendu proiectulu elaboratu de curtea computurilor de statu dimpreuna cu observatiunile sele proprie, inaintea casei reprezentative."

Se privește adausurile de pensiune pentru gard' arcierilor, cari au fostu obiectu de discussiune si in delegatiuni, propune comisiunea: sa se provoce ministeriulu de cătra camera, că sa termineze negociările inceptute cu guvernulu comunu in caus' a celoru 2878 fl. 71 xr. pre cari iau solvitu erariulu ung. la anulu 1868 si 1869 fără de ai fi competatu si se rebonifice sum'a de mai susu cătu mai curendu.

Dealtmătrenea comisiunea propune sa se dee absolutoriu pentru intréga manipuliune din anulu 1869.

† In siedinti'a casei ablegatiloru dela 6 Aprilie anuncia presiedintele, ca non alesulu deputatu din cerculu Nagy-Szalonta, ministrulu de comerciu bar. Ludovicu Simonyi, si-a prezentatu credentionalulu seu de ablegatu.

Ig. Brlicz indrépta cătra intregu ministeriulu următoare interpelatiune.

Considerându, ca Majestatea Sea e. r. a. cu ocaziunea provincialisării confiniului croato-slavonicu din anulu 1871 ce s'a demandatu cu invoirea inaltului ministeriu r. u., a designatu pentru desdaunarea acelu confiniu, care până la tempulu susu indigitatu a fostu tare neglesu in respectulu culturai, o suma considerabila din resumperarea padurilor confiniari pentru investitiuni culturale pre sém'a confiniului desfiintiatu;

Considerându ca la aceste investitiuni culturale ce au sa se realizeze in confiniu s'a socotitu cu deosebire inmultirea medilóceloru de comunicatiune si in specie construirea asiá numiteloru linie confiniari din Semlinu spre Sissek si Ogulinu;

Considerându, ca cu privire la aceste dispusetiuni, s'au executatu, in intielegere cu ministeriulu r., de cătra comand'a generale din Agramu, care si astadi, desi fără temeiu, este guvernulu tieriei in confiniulu croato-slavonicu provincialisatu dejá de totu, unele pregatiri impreunate cu antecipatiuni insemnate din averea confiniului, — si acum cându preparatiunile suntu dejá gat'a, inaltulu ministeriu r. u., in contradicere directa cu legea XXXVII din 1870, care a sancționatu dejá partea cea mai mare a acestei linie confiniare dela Neogradisc'a preste Broodu la Mitrovitiu, voiesce sa pregătésca construirea acestoru drumuri piedece si greutáti neexplicabile, si ca acel'a, dupa cum se afirma si se crede in confiniulu ce doresce impreunarea cu tiér'a mama, nu prea favoresce realizarea acestoru linie:

si permite subscrisulu cá graniერი, cá unulu ce cunósce opiniunea din tiér'a sea, a interpelá pre intregu ministeriulu r. u.:

de este adevératu ca ministeriulu r. u. se nesuesce seriosu a impedece construirea linieloru susu memorate? si deca da, din ce temeiu face acést'a?

Interpelatiunea se va predá ministeriului intregu.

Dupa acést'a se asternu unele referate dela comisiuni si se publica rezultatulu alegerei membriloru in comisiunea pentru legea de comerciu

Comisiunea financiale presentéza, in conformitate cu mandatulu ce i s'a datu, unu paragrafu nou la legea de timbre, si de competintie, dupa care se apróba pentru legatele pie favorurile ce au fostu in usu până acum. Acestu paragrafu se primesce unanimu.

Se continua apoi desbaterea generale asupra contributiunei de casa. Paczolay se plánge asupra disproportioniei contributiunei. Széll dechiará, ca este indispensabila de ocamdata si camer'a primesce proiectulu in ambele desbateri nemodificatu.

In fine se discuta darea de ve-

natu, contr'a cărei protestéza stang'a estrema. Moricz si Tisza pledéza pentru acést'a specie de contributiune, care nu e grea. De óre-ce stang'a estrema combatú acestu proiectu facendu mai la fia-care § unu emendamentu, desbaterea speciale nu se potú terminá si siedinti'a s'a amanatu.

† „Le Nord“ dela 27 Martiu face urmátorele reflectiuni asupra disolvárei scupcinei si asupra pericolului de care aru fi fostu amenintata Serbi'a, deca acea stare delucruri continuá:

„Cris'a ce de mai multu tempu erá latentá in Serbi'a, a isbucnitú in fine. Unu incidentu sgomotosu s'a produsu in scupcina cu ocaziunea discutárei unei petitiuni. Opositiunea a avutu maioritate; si 44 deputati, parasindu sal'a, camer'a nu s'a mai gasitu in numeru spre a deliberá. Ministeriu u a datu principelui sa aléga intre demisiunea lui séu disolvarea camerei. Principele s'a pronuniatu pentru disolvare si unu decretu in forma fu datu. Telegrafulu ne face cunoscutu ca acést'a disolvare a produsu cea mai buna impressiune. In adevéru, print' unu concursu de impregiurári, asupra cărui'a e inutilu de a reveni acum, maioritatea scupcinei se lasase a lunecá din ce in ce mai multu pre guvernisiulu unoru aventuri periculóse; sub pretestu de reforme, ea se puneá a resturná de susu până josu institutiunile, căror'a Serbi'a a datoritu prosperitatea si progresele sele. Si pre cându in intru ea se aruncá in aceste intreprinderi periculóse, in materi'a de politica esterióra ea profesá idei escesive, alu căroru triumfu aru fi provocatu neaperatu o conflagratiune in orientu. Nu s'a uitatu, fără indoiéla, acea faimósa adresa, care aduse acum câte-va luni caderea ministeriului Marinovici. Dela acea epoca inca o disolvare a adunárei putea sa para oportuna. Pentru respectulu inse cătra reprezentatiunea natiunala, principele preferi sa se separeze de consiliarii, cari se bucurau de tóta increderea sea, si încercá sa continue a guverná cu acést'a scupcina. Incerarea sea a reusitu; dara principele Milanu a castigatu probandu natiunei serbe ca nu asupra lui cade respunsabilitatea mesurii ce luase. Deca disolvarea s'aru fi pronuniatu chiaru dela primulu conflictu, alegatori aru fi tramisu póte din nou aceeasi maioritate. Astadi nu mai póte fi astfelu. Serbiu s'au potutu convinge ca cu partidulu radicalu ce dominá in ultim'a scupcina, tiér'a loru aru fi fostu espusa a perde rapede fructulu unoru lungi ani de intielepiciune, si de siguru ca rezultatele viitóreloru alegeri se voru resimti de acést'a convingere.“

Cetimu in „Gazetta d' Italia“ unu articulu intitulatu: „Strana situazione de la Turchia“. In acestu articulu se reamintésce despre discussiunile din Congresulu din Parisu, unde unele poteri consiliá Portiei a-si cautá fortiele viitórie in desvoltarea popóreloru crestine si a stateloru mici, iéra altele o sustienea in tendintiele sele centralisatórie si oppressive. Intre aceste din urma erá Engliter'a. „Pre cându Franci'a, dice „Gazetta d'Itali'a“, se siliá, in discussiunile tractatului de pace, in modu desinteresatu, a face sa prevaleze autonomi'a principateloru crestine, románe si serbe, si a le garantá cu eficacitate desvoltarea, Engliter'a se sili a o combate“, voindu a reduce principatele in provincii, etc. — Si astadi, dice „Gazetta d'Itali'a“, cá si atunci, e destulu cá unu proiectu, cá acel'a alu tractatelor de comerciu sa fia spriginitu de Russi'a, pentru cá Engliter'a sa-lu combata. „Dara, continua citat'a gazeta, precum adessiunea Russiei la unirea principateloru nu facú in 1856 nici pre Franci'a nici pre Itali'a sa sustienea ide'a contraria a cabinetului englesu, totu asemenea

negresitu ca adessiunea russa la tractatele de comerciu románe si serbe, ce suntu a se incheiá fara amesteculu sublimei Porti nu va fi in 1875 unu motivu pentru cá Itali'a si Franci'a sa respinga ide'a tractatelor, ori-ce aru dice Engliter'a.“

Apoi articolulu „Gazettei d'Italia“ vorbesce despre curiós'a positiune in care se gasesce Pórt'a fatia cu Banc'a imperiala otomana, care esercita unu felu de tutela asupra financioloru Turciei, percependu ea impozitele pentru plat'a datorieloru straine. „Gazette d'Italia“ arata ca Turci'a merge slabindu-se si perdiendu-si prestigiulu din ce in ce. Apoi organulu italianu conchide astfelu:

„Deca guvernulu románu nu a consentitu in anulu 1861 la pretensiunile turcesci, cu atátu mai putienu va consenti acum. Camerile legiuitórie románe au votatu o lege vamale generale inspirata de intereselé natiunale, si nu e de mirare deca guvernulu acelei tieri va voi sa o aplice pentru tóte acele state cari nu au obtienutu mai dinainte unu regimulu specialu prin concessiuni reciproce.

„Avenu deplina incredere ca interesele italiene nu voru fi neglitate.“

Astfelu opiniunea publica in Itali'a se pronuncie din ce in ce mai multu pentru tractatele de comerciu románe, si indémna pre guvernulu italianu a nu remané celu din urma in acést'a cestiune de interesu comercialu.

In Franci'a, d. Buffet, ministrulu de interne, a debutatu print' unu actu care a produsu o urita impressiune, in contr'a asteptarii generale: numirea mai multoru primari afara din consiliulu municipale „Le Siécle“, vorbindu de acést'a impregiurare se exprime astfelu:

„Aceste alegeri ne causéza o penibile surprindere. Nu se gasea óre in nici unulu din consiliile municipali unu singuru consiliaru alesu, devotatu politicei ordinii si pacii, pentru ca d-lu ministru de interne sa-lu créda demnu de a esercitá atributiunile de primariu? Séu aru trebú sa supunemu ca, sub republica legalmente constituita, calitatea de republicanu sinceru continua a fi, cá si sub regimulu dela 24 Maiu, unu brevetu de incapacitate si nevrednicia?“

Factiunea bonapartista, umile si timida in primele dile dupa promulgarea constitutiunei, incepú acum a-si radica capulu si a deveni mai cutezatoria de cátu totu-déun'a. Ei amenintia, insulta, distribuescu brosiure si fotografii, incuragiati, se vede, de declararea facuta in camera de d. Buffet, ca nu va face politica de resbunare. Pare-se insa ca a datu o rea interpretare acestei declaratiuni, căci iéca ce cetimu in diáru „l'Echo universel“:

„S'a tienutu unu consiliu de ministri, in care s'a discutatu terminii unei circulári ce ministrulu justitiei va adresá procuroriloru generali, pentru a-i invitá sa numai tolereze a se tagadni, precum facu neincetatu foile bonapartiste, insemnataea si intielesulu votului dela 24 Februariu.“

† O depesie din Melbourne anuncia ca 19 condamnati de ai comunei, printre cari si mediculu Rastoul, au scapatu din Nou'a-Caledoni'a, prin midiloculu unoru barce ce isbutisera a construi.

„Agenti'a Havas da asupra acestui faptu comunicatiunea urmátoria:

„Ministrulu marinei a primitu o depesie din partea guvernatorului Nouei Caledonii, care anuntia evasiunea, din insul'a des Pins, a d. Rastoul si mai multoru deportati. Acést'a evasiune, favorisata de o tempesta si o nópte intunecósa, n'a fostu cunoscuta de cátu a dou'a di, cându guvernatorulu Nouei Caledonii a tramisu ime-

diatu spre cautarea fugitiviloru; dara acesti'a dejá se imbarcasera.“

† In dilele acestea Franci'a si Romani'a au perdutu pre unulu din cei mai demni cetatieni. Eruditulu Edgard Quinet, care prin scrierile si faptele sele a ilustratu acestu seculu a muritu la Versailles, in diu'a de 27 (15) Martiu la 4 óre de diminetia, in urm'a unei fórté scurte bóle de peptu, causata prin umflarea plumániloru. Acestu mare republicanu, nascutu la anulu 1803 Februariu 17, si-a sacrificatu tóta viét'i'a sea pentru educarea poporului francesu, prin scrierile sele, unde nu se respira de cátu celu mai puru si mai desinteresatu patriotismu. Deca astadi democrati'a a facutu asiá progrese mari in Franci'a, acést'a se datoresce in parte si lui Edgard Quinet. Inimicu de mórté alu tiraniei elu fu esilatu din iubit'a sea patria cându cu lovirea de statu dela 2 Decembre, si nu reintrá in Franci'a decâtu dupa caderea dinastiei bonapartiste prin captivarea dela Sedanu.

In esilulu seu cunoscu pre fic'a poetului Asaki din Iasi si o luá de sotia. Prin scrierile sele din esiliu aperá atátu de multu drepturile natiunei románe, încátu romániu au datu acestu mare democratulu alu Franciei calitatea de cetatienu románu. Edgard Quinet castigandu acést'a cualitate a sciutu sa se faca demnu de dens'a continuandu a aperá drepturile Romaniei, in tóte ocaziunile cându aceste drepturi erau contestate.

Acestu geniu alu democratiei si alu latinítátei a sciutu prin lectiunile sele de pre diferite catedre si prin numerocele sele scrieri sa infiltreze in inim'a junimei francese acea iubire de tíera si de adevéru, care a facutu cá astadi, cu tóte intrigele reactionariloru, sa triumfe caus'a dreptátei si adevéruului, adeca republic'a.

„Oltulu.“

† „Nea Imera“, cunoscutulu diariu elinescu care se publica in Triestu, in revist'a sea politica dela 13/25 Martiu cuprinde pasagiulu urmatoriu fórté placutu pentru noi romániu:

„Fericita tíera este Romani'a! dupa unu lungu síru de încercári, a isbitu in fine sa capete unu guvernulu stabilu si tare; acést'a o face sa prospereze si sa progreseze intr'unu modu surprindetoriu; cu mare desterritate scie sa profite de combinatiunile puteriloru continentale, vede resolvendu-se succesivu tóte cestiunile in favórea ei si este laudata si flatata de tóta Europ'a civilisata. Respunsulu datu de lordulu Derby in camerele Angliei, cu ocaziunea interpelárei lordului Stratheden, dovedesce ca Angli'a este izolata in cestiunea conventiuniloru si ca tóte cele-lalte cabinete suntu favorabile Romaniei. Acum este vorb'a de o conferintia pentru resolverea definitiva a cestiunei románe; póte ca acestu planu sa nu reusiesca, fatia cu opunerea Portiei; dara in ori-ce modu, prin acést'a avemu mesur'a dispositiuniloru binevoitórie ale Europei, si putemu sa ne formámu o idea de viitorulu ce astépta pre románi, deca acestu poporu va continuá dandu probe de aceeasi prudentia si concordia. Positiunea ce Romani'a din di in di o capeta in Orientu, se pareá acum cáti-va ani ca avea sa ocupe Serbi'a; dara mán'a reu facetória, care a ingropatu pre principele Michailu Obrenoviciu in midiloculu gloriósei sele cariere, a nimicitu, séu a amanatu până la o epoca nedeterminata indeplinirea mării fapte natiunale, si acum tiér'a acést'a in orfani'a ei a devenitu prad'a pasiuniloru si desbinárilor de partite, se afla intr'o stare cam nu prea departe de o rebeliune inarmata.“

† La 29 Martiu Edgard Quinet a fostu ingropatu. Victoru Hugo, Gambett'a, notabilitátele stángei parlamen-

tului, deputatiuni de studenti si o multime enorma de populatiune parisiense au luat parte la acésta inmormantare. S'au pronunciatu mai multe discursuri de Victoru Hugo, Laboulaye si Brisson. Câte-va strigări de „traiésca republic'a!“ au insocitu aceste discursuri. Totulu s'a petrecutu apoi in linisce.

O deputatiune de studenti români, cu buchete de imortale la butoniere, a urmatu corpulu ilustrului repositu pâna la momentu. Unulu din ei avea sa tiena unu discursu; dara fiindu ca acestu discursu nu erá cuprinsu in programu, nu se scie, déca a fostu pronunciatu.

— Dupa o scire din Parisu, cu dat'a de 30 Martiu, multimea ce a asistatu la inmormentarea lui Edgard Quinet se crede a fi fostu in numeru de preste 100,000 ómeni. In oratiunea sea funebra, Victoru Hugo amintí de predicerea lui Edgard Quinet din 1831 relativa la unirea Germaniei si la supremati'a Prussiei. Gambett'a aretà in cuventulu seu ca Quinet a sustienutu aliantia burgesei cu democrati'a si ca elu a fostu primulu care a emis ide'a unei scóle libere.

Estrasu

din **activitatea** comitetului actuale a Asociatiunei tranne rom. pentru literatur'a si cultur'a poporului român.

Nr. 61—1875.

Procesu verbale,

luatu in siedinti'a ord. a comitetului „Asociatiunei transilvane“ tienuta in 2 Martiu c. n. 1875, sub presidiulu dlui vice-presied. Iacobu Bolog'a. Fiindu de fatia dnii membri Pav. Dunc'a, E. Macelariu, I. Hanni'a, Const. Stejariu, I. V. Russu si Dr. Dem. Racuciu.

§ 27. In necsu cu raportulu dlui v.-pres. luându cuventulu domnulu comembru E. Macelariu, se afla indemnatu a aduce inainte urmatóarele: In „Tel. Rom.“ Nr. 12 din 1875, se dice in modu afirmativu, si pre lánge espres'a insemnare a numelui: ca istori'a „condeiulu simbrasiu“ aparutu in „Orientulu latinu“, contine pseudo-biografi'a baronului I. B. Popu. Acestu asertu alu „Tel. Rom.“ plesnesce in fatia adeverulu, onestatea si sentiulu de umanitate si crestinatate; manifestéza unu spiritu spurcatu, o anima perversa; elu apare si trebuie sa apara in ochii ori cárui nepartinitoriu si cunoscatóriu alu nenumaratelu merite, ce si-a castigatu marele defunctu susu numitu pentru patria si natiune, in intregu decursulu vietiei sele, — de o evidenta blasfemia, nu numai asupr'a marelui acestu defunctu, ci si insusi asupr'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului român, — alu cárui presiedinte a fostu de trei ori alesu, respective realesu: — si de óre-ce demnitatea membriloru comitetului, pietatea acestor'a cátra memori'a marelui si ilustrului defunctu, asemenea si sentiulu de umanitate si moralitate vatematu in modu atátu de temerariu si brutale, nu permitu a trece cu tacerea, preste acésta blasfemia, se róga (numitulu comembru), cá on. comitetu, sa binevoiesca a primí urmatórea propunere:

Comitetulu 'si esprima profund'a sea indignatiune pentru blasfemi'a comisa in „Tel. Rom.“, fára ansa si fára dreptu prin aplicarea „condeiulu simbrasiu“ la persón'a fostulu presiedinte alu Asociatiunei transilvane, Lad. bar. de Popu.

Conclusiune. Propunerea acést'a fiindu intempinata de consimtiementulu membriloru presenti, se adopta cu unanimitate, si se radica la valóre de concludu alu comitetului. (A se conferi articululu din foisior'a „Orient. lat.“ Nr. 11 1875 intitulatu: „Istori'a unui condeiu simbrasiu“ pag. 41, 42, cu not'a „Tel. Rom.“ dintre „Varietáti“

Nr. 12, 1875 column'a ultima pag. 48, care se alatura la acestu procesu verbale.)

Din „Transilvani'a“ fói'a Asoc. pentru lit. si cult. popor. rom.

Varietáti.

* * * Astadi se santiesce alesulu de Episcopu in dieces'a Aradului P. Ioanu Metianu intru *Archiereu*, spre care scopu a venitu aici si Présanti'a Sea P. Episcopu alu Caransebesiului Ioanu Popasu dimpreuna cu Ioanu *Metianu* inca Vineri cu trenulu de diminéti'a.

* * * Archimandritulu Say'a, pastoriulu sufletescu alu serbiloru si croatiloru ortodocsi din Constantinopole, sa defacutu de cátra Patriarchatul grecescu si s'a subordinatu esarchului bulgaricu. Croatii suntu invoiti cu pasulu Archimandritulu; serbii insa voru se remána sub autoritatea Patriarchului grecu si s'au rugatu de regimulu din Belgradu, cá sa departeze dela densii pre numitulu Archimandritu.

* * * Dupa unu raportu oficialu, relativu la numerulu totalu alu locomotiveloru intrebuintiate actualminte pre totu pamentulu, statele unite din Americ'a au 14,233 locomotive, Angli'a 10,933, Imperiulu germanu 5,927, Rusi'a 2,684, Austri'a 2,369, Ungari'a 506, Franci'a 4,933, Indi'a orientala 1324, Itali'a 1172. Nr. totalu in suma rotunda se urca la 30,000. Puterea acestoru locomotive esprimata prin puterea unui calu, se suie la o putere de 10 milióne cai.

* * * Iérn'a grea s'a simtitu chiaru in climele cele mai temperate. In sudulu Franciei si in Itali'a de susu, precum si pre totu lungulu Apeniniloru, a caditu multa zapada, in Elveti'a asemenea a caditu zapada in cantitate éstraordinaria, pre la st. Gotard si in cantonulu Grison, unde satulu Davos a fostu ingropatu, in cátu locuitorii esu pre ferestriile etagiului de susu si comunica prin tuneluri sapate sub zapada.

In Genov'a si Florenti'a temperatur'a e prea scadiuta.

Unii fisizi, dice „le Siècl“, explica acésta iérna éstraordinaria prin trecerea ce presupunu ca au facutu miriade de asteroidi pre dinaintea sórelui, absorbindu astu-feliu o parte din caldura ce trebuia sa sosésca la noi.

* * * Necesitatea unei instructiuni mai intinsa si solida la femei s'a recunoscutu pâna si in Japoni'a. Eata ce gasimu in „Independenti'a Belgica“ dupa o corespondintia a diarului „Daily News“:

„Guvernulu japonesu a creatu la Yeddo o scóla superióra pentru junele fice ce apartienu familielor inaltiloru functionari. Doue dame olandese dirigu stabilimentulu, unde se primescu eleve dela 7—20 chiaru pâna la 23 ani. Instructiunea cuprinde pre lánge diverse cunoscintie mai inalte si limbele englesa si francesa. Cursulu complectu este de trei ani.“

* * * Dupa calculile cele mai nóue se urca numerulu tuturoru limbiloru de pre pamentu la cifr'a de 3642 afara de dialectele acestoru limbi. Limb'a italiana spre esemplu are 27 dialecte, iéra acea slavona atáte, cáte provincii. Deosebitele religii se suie la numerulu de 980. Mortalitatea anuala este in termini media de 33 1/2 milióne de ómeni, asiá dara móre in fia-care secunda cáte unu omu. Etatea vietiei media este de 33 ani. A patr'a parte din ómeni moru inainte de atáte de 7 ani, iéra jumetate inainte de a ajunge etatea de 17 ani. La 100000 ómeni unulu ajunge etatea de 100 ani, la 500 unulu 90, la 100 unulu 60. Preotii se bucura de etatea cea mai lunga, iéra medicii au viéti'a cea mai scurta. Din populatiunea barbatésca din Europ'a fia-care alu dóue dieci si optule este soldatu.

* * * Pre marea négra, la Kustenge

si la Sulina au fostu venturi fórté violente si uragane care au facutu multe stricaciiu inecandu multe corabii.

* * * Pacea lumei amerintiata. Nisce sciri din Monaco prevestescu o mare conflagratiune politica européna, unu resbelu pustiitoriu. Eata amenuntele:

Se dice ca in orasiulu Monaco se afla casinulu dlui Blanc, in care nimeni nu póte intrá decátu prezentandu-si la usia cartea sea. Unu germanu, care locuesce la San-Remo, n'a voit sa se supuna acestei regule generale si s'a permis sa intre cu forti'a, in urm'a cárui scandalu, autoritatea competinta l'a condamnatu la 2 luni de inchisóre, pentru ca a lovit si ranitu pre cei cari i s'au opusu.

Terminandu si pedéps'a, esí din inchisóre furiosu de necasu si reclama consulului germanu. Nedandu-i-se insecu o satisfacere, si-a lepadatu natiunalitatea, s'a declarat pre sine suveranu independinte, si-a cumperatu 2 canoniari cu care cugetá a bombardá Monte Carlo.

Principele Carolu III, de si a chiamatu sub arme tóte rezervele armatei (?!), totusi e fórté ingrigiatu.

Se astépta telegram'a care se anuncie inceperca ostilitátiloru.

„Curier. d. I.“

* * * Câte-va detalie despre biletele francesc de banca. — Numerulu biletelu bancéi francesc, cari circula actualminte nu numai in Franci'a, dara in lumea intréga, e de 33,887,195. Ele se descompunu in modulu urmatoriu: esista inca 6 bilete de cáte 5,000 fr., se nume a 822,297 de 1,000 fr., 431,922 de 500 fr., 4,094 de 200 fr., 9,698,075 de 100 fr., 6,410,499 de 50 fr., 190,150 de 25 fr., 14,986,159 de 20 fr., 1,342,701 de 5 fr., 1,292 ti uri vechi de diverse sume, cari represinta o suma totala de 2,641,081,935 fr.

La 26 Decembre 1873 cifr'a circulatiunii biletelu emise de banca centrala si de sucursalele sele erá esactu de 2,807,689,600 fr. Acésta cifra s'a radica la 15 Ianuarie 1874 la 2,916,356,100 fr., dara s'a scoboritu la 22 Iunie din acel'asi anu la 2,462,155,600 fr. Legea din 15 Iunie 1872 a urecatu la 3 miliarde 200 milióne franci maximulu circulatiunii biletelu de banca ce erá ficsatu prin legea din 29 Decembre 1871 la 2 miliarde 800 milióne fr.

* * * Crinulu auritu. — Se petrece in acestu momentu in regatulu flóriloru ce-va ce sémána multu cu o revolutiune.

Cine nu cunoşce vechiulu crinu albu, acea flóre, a cárui talia svelta si eleganta face ornamentulu tuturoru gradineloru. Déca ros'a a fostu totu-déun'a regin'a flóriloru, crinulu ocupa lánge ea rangulu întâiu, cá o dama mare ce are dreptulu de a stá pre treptele tronului.

Ei bine! crinulu este aprópe de a fi destronatu de unu pervenitu, de unu strainu nou sositu, pre care nimene nu lu cunoscea cu cáti-va ani in urma, si care preste cáte-va primavere va domni fára contestatiune in gradini.

Acestu usurpatoriu se numesce *Lilium auratum*: crinulu galbenu de aur. Acest'a i numele ce convine noului ambitiosu! De unde vine? Dintr'o tíera departata, aprópe misteriósa, Japonulu. La 1851 unu englesu indresnetiu 'lu facú pentru prim'a óra sa cutreiere Europa. Elu a sciutu atátu de multu sa placa, in cátu, cum amu spusu, amerintia sa suplantese crinulu stramosiloru nostri.

Tígea sea are foi jumetate lanceolate cu dungi inchise in tóta lungimea sea. Pre acésta verdéti'a abundanta este flóreca, cu petale cu cámpulu albu, cá ometiulu, ornate cu dungi late prin medilocu de unu galbenu frumosu auritu. Ele suntu fórté petate de nisce pete mici ce sémána cu nisce picaturele de sánge, ce variéza dela rosulu celu mai intensu pâna la colóreca mahonului. Pistilele suntu iérasi de unu rosiiu brunu de celu mai mare efectu.

Sa nu se créda ca crinulu auritu este o flóre delicata, cu intretienere grea si constatórie; din contra este o planta rustica, robusta si fórté resistentá. Ea resista frigu-

lui, d ra déca se teme c'ne-va ca radecini'le sele sa nu inghetie iérn'a, se acoperu cu paie uscate. In fine cultur'a loru cere fórté putiene ingrigiri.

* * * *Unu vasu de resbelu enormu — Thunderer*, vasu cu turnuletie, póte vasulu de resbelu celu mai puternicu din epoc'a nóstra, este pre cale de a fi terminatu la Portsmouth. Elu va purtá tunuri mai grele de cátu Devastatiunea, de óre-ce turnuletulu de dinainte este destinatu a primí dóue piese de greutate de 38,600 chilograme. Fiindu-ca tali'a colosala a acestoru tunuri aru cere multe bratie si trade imense spre a fi maniate, se incéca a se aplicá unu mecanismu, si in acestu momentu se facu esperintie cu tragetóriu hidraulicu a lui siru William Armstrong. Déca voru reusi, dupa cum se crede, o simpla párghia va inlocui pre cei 16 ómeni ceruti de Devastatiunea spre a se potea dá inainte séu inapoi piesele sele. Aparatulu pusu in miscare prin'o masina cu aburu speciala, va avántagiulu de a potea întórce tunulu cu inlesnire, in ori ce parte s'aru aflá inamiculu.

* * * *O catastrofa ingreditóre.* — O multime numeró-a se gramadea in biseric'a Stului Andreiu din New-York. Servitiulu se terminase; predicatorulu se urcase in amvonu, si 'si alese mórtéca cá subjectu a prediceii sele. Cu unu acru solemn, cu unu feliu de presentiementu, spunea numerosiloru sei auditori pericolulu de a nu se prepará pentru acestu evenimentu; cându de odata o páraitura ingreditória, urmata imediatu de o a dou'a si o a trei'a, i intrerupse cuventarea. O teróre, o panica nebuna ce nu se póte descrie, se produse atunci.

O parte de bolta se darimase; o masa enorma de ruine cadíu preste capulu persóneloru ce ocupau arip'a drépta a edificiului. Desordinea si spaim'a erau la culme. Persónele din galerii sareau in midiloculu multimei ce se gramadea spre usi. Multe persóne au fostu sdrobite; altele iradusite, altele gravu ranite. S'au constatat 5 persóne mórté, 29 gravu ranite, si multe usioru ranite séu numai contusionate.

Catastrofa se datorá caderii preste biseric'a a unui muru inaltu de 6 etagie vecinu cu biseric'a si care stá de mai multu tempu isolatu in urm'a unui incendiu.

* * * *La tribunalu.* — Presiedintele: Care 'ti e starea?

— Prevenitulu: Trista, d-le presiedinte.

— Presiedintele: Te intrebu ce faci?

— Prevenitulu: Facu desperarea fami'iei mele.

* * * *Unu tâlhariu éstraordinariu.* — Unu diaru belgianu dedea, acum câte-va septemâni, urmatóarele detalii asupr'a unui tâlhariu din Belgi'a, numitu Cornilu.

Acestu omu a fostu de patru ori condamnatu, din care de trei ori a scapatu din inchisorile dela Fourvay, Liége si Namur, si pre care acum in urma juratii dela Hainaut l'au condamnatu la diece ani de munca silnica si la supraveghierea perpetua a poltiei.

Nascutu la Fourvay, elu este tipulu hotiului din instinctu si amatoru. La etatea de 13 ani elu debutá prin trei furturi de fructe, pentru care fu condamnatu la 18 luni de inchisóre; liberatu la 1855, elu furá nisce carbuni dela unu carbonariu, pentru care mai fu condamnatu la doi ani de arestu; in 1858 mai furá dela unu cismariu, noulu seu stapánu, pentru care mai fu condamnatu inca pre cinci ani. Scapându in 1862 se duse sa locuiesca in Ostend'a, unde deveni amiculu intimu alu comisariului de poltie si viitorulu seu ginere; inse patim'a furtului 'lu impingea cá sa mai fure prin escaladári si efraciuni si in cele din urma fu iéra prinsu cu mána in sacu. In cele din urma mai scapá de dóue ori din arestu, dupa care curtea 'lu condémna la 20 ani de munca silnica, dara in arestu cástiga simpati'a siefului arestului si in 1874 fu gratiatu. Insa abiá liberatu, iéra se puse din nou sa-si profeseze urit'a sea meserie, unde iérasi prinsu, fu condamnatu fára mila.

Inse ceea ce este mai instructivu din vitiulu acestui omu, este ca a fostu condamnatu in totalu la 40 ani si 6 luni de inchisóre, pentru obiecte furate in diferite

renduri, cari nu se urca la suma de 500 lei. Eata dara ca deca Cornilu se ocupă cu onestitate de meseri'a sea de cismaru, in locu de a fură, aru fi câstigatu mai multu si s'aru fi bucuratu de scump'a libertate a corpului seu. Fia că suferintele lui sa serve de exemplu acelor'a cari aru voi sa mērga alaturi cu calea onōrei si a muncii pentru a caută bogati in vitiuri si desonōre!

* * * Australi'a barbara pāna acum 40 de ani, a luat atāt'a desvoltare cātu tieriele agricole din Europ'a sunt nevoite a tienē sēma de dens'a. Cerealele si alte produse agricole ale acestui continentu ne facu atāt'a concurentia ca nu socotimu de prisosu a comunică lectoriloru ōre cari date din statistic'a agricola a anului 1874. La finitul acelu anu Australi'a dimpreuna cu Tasmani'a si Zeland'a-nōua, posedă 5,560 mii de vite mari si 54,490,000 oi. Sporiulu a fostu dela 1867 de 1,673,000 vite mari si 8,000,000 oi. In raportu cu alte staturi Australi'a ocupa locul dintāiu in privinti'a oiloru. In adevēru, Russi'a care vine dupa dens'a are 48 miliōne oi; Engliter'a 35 miliōne, staturile unite 34 miliōne Franci'a 24 miliōne, Germani'a si Spani'a fia-care cātu 22 miliōne si Romani'a numai 4,786,317 oi.

In privinti'a viteloru mari Australi'a este inferiōra altoru staturi; astu-feliu staturile unite posedēza 27 miliōne capete; Engliter'a, Franci'a si Germani'a fia-care dela 10 pāna la 12 miliōne.

Lucru firescu de odata cu sporierea viteloru a sporitu si produsele loru. Unde in 1861 Australi'a esportă 73 miliōne livre*) de lāna, in 1874 a esportatu 199 miliōne.

De odata cu agricultur'a propriu disa se desvoltēza culturile si industriale anecse; astu-feliu cultur'a trestiei de zacharu se intinde pre fia-care anu. Viile acoperu dejă 16 mii pogōne. O industria care se pare plina de viitoriu, aceea a conserveloru de carne, merge decrescendu. Populatiunea seraca din Eengliter'a nu consuma de aceste conserve decātu in lipsa de carne de ōie indigena.

Unele staturi din Europ'a cari se ocupa cu seriozitate de intinderea relatiuniloru economice, se folosescu de acēsta impregiurare si cauta a espedā Angliei animale vii sēu taiate, inse conservate in stare prōspeta.

"Revis. Sciint."

* * * Resbele cruciate contr'a beuturiloru spirtōse. Tōta atentiunea Europei este indreptata spre unu faptu din Americ'a, care are importanti'a cea mai mare si pentru femeile si dōmnele romāne. . . . .

Femeile americane din mai multe orasie si de conditiunile cele mai distincte sociale au intreprinsu resbele cruciate contr'a beuturiloru spirtōse. Dorindu a feri de consecintie ale acestoru beuturi pre parintii, barbati si fratii loru, femeile americane au facutu intre densele o legatura cā sa lucreze pre tōte cāile, spre a ajunge-la scopu. De o parte ele si-au indreptatu activitatea loru, asupr'a persōneloru cadute in betie, si ale caută, cā prin sfaturi, rugaminti si premii sa distragă pre asemene ōmeni dela o deprindere, ce li ruinēza sanatatea, averea si li nimircesce afectiunile conjugale. Deca persōn'a caduta in betie, nu se influentiēza prin esamene mesuri, atunci ele 'lu notēza si, in grupe urmarindu-lu pre strade si in tōte locurile, 'lu divulga, si sub forma de cântecu spunu trecatoriloru, ca acestu omu pentru betie si a parasitu sântele detorii ale vietiei conjugale, si pre copii i-a lasatu fāra de ingrigirea parintēscă. De alta parte cruciatele americane nu pierdu din vedere si aceea, ca ele trebuie sa-si indrepteze activitatea loru si in contr'a celoru ce corupu omenirea prin beuturile loru spirtōse. De aceea noi vedemu, ca alte grupe de femei urmarescu pre speculanti de beuturi

*) Aprōpe 88 miliōne kilograme. Livr'a englesa este egala cu 0.454 kilograme.

spirtōse, adeca pre carcimari. In contr'a acestor'a femeile se servescu mai intāiu de mesurile induplicatiōrie, mentionate mai sus cerendu-li, cā sa-si schimbe specul'a si in presinti'a loru se spargă vasele cu rachiu. Deca speculantulu nu se invoiesce la propunerea loru, atunci femeile in coruri se asiēza lānga magazinu (prevalie,) si cânta psalmi si rugaciuni cātra Ddieu, pentru-ca elu sa se milostivēsca si sa-si arete minunile sele contr'a acelor'a, ce corupu omenirea si nu parasescu magazinulu, impededāndu si pre visitorii lui, pāna cāndu speculantulu nu sarge in presinti'a loru vasele cu rachiu. — Acēsta lupta, ca tōta lupt'a nu se sustiene si in Americ'a fāra de sacrificii din partea dameloru. Pre lānga injurii si alte mesuri degradatiōrie, speculanti au amenintiatu pre dame si cu impuscaturi, si la tōte aceste mesuri ele nu numai ca nu radica asediulu din giurulu cārcimei, dara persista in mesurile loru de activitate pāna cāndu 'si vedu oper'a incoronata cu succes. Si in adevēru, ca dupa relatiunile aduse de cātra „Revist'a stateloru unite,” pre la inceputulu lui Martiu espiratu, in vr'o tēorasie americane, populatiunea a remasu se intrebuinteză pentru beutu: apa, cēiu, cafea si lapte; iēra in orasiulu Ogio s'au inchisu 82 de cārcime si, 26 farmacii (specierii) au datu declaratiuni, ca nu voru vinde beuturi spirtōse, de cātu dupa receptele medicale.

* * * Adjarulu (velulu) eră necunoscutu inainte de tempulu lui Mohometu, gelosiei cārui'a i este datorita introducerea: deci pasiunea unui singuru barbatu a condamnatu pre tōte femeile mahometane a-si ascunde figur'a cu o basma in tōta vietia. Acēsta lege a profetului este un'a din acele ce au contribuitu a injosă positiunea sociala la credinciosi.

Cāndu femeile arabe, cele june celu putienu, potu, indepartēza acea gelosia, care nu numai ca le ascunde frumuseti'a, ci le impēdca si de a respiră aerulu liberu, ast-feliu incātu se vedu adese fāra velu cāndu nu este vre-unu arabu prin pregiuru. Cāndu vedu apropiendu-se vre-unulu, lasa la momentu velulu, dara cāndu intelnescu unu rumi numai suntu atātu de scrupolose, ast-feliu incātu se pōte desu vedea fati'a lecu de streini.

Femeile arabe si maure 'si acoperu figurele fiindu-ca li e ordonatu; betrānele gasescu adjarulu convenabilu fiindu-ca le ascunde trāsaturile, si ele tienu pōte mai multu de cātu barbati cā sa fia purtātu, facendu din invidia ceea ce barbati facu din neincredere. Unele femei lasa sa se veda numai unu ochiu. La apropierea streiniloru unele din ele dau josu velulu si lasa sa se veda figurile loru cari de multe ori n'au trebuintia de a fi ascunse; ele facu acēsta cu placere, cu o privire ce pare a dice: Esci satisfacutu? Unele fete ajungendu in pragulu casei loru 'si lasa iērasu velulu in josu spre a permite curiosiloru de a aruncă o privire asupr'a fetei loru pre cāndu inchidu usi'a.

Reportulu

adunārei a dōua generale ordinare a Institutului de creditu si de economii „Albin'a”, tienuta la Sabiiu in localulu Asociatiunei transilvane in 30 Martiu 1875.

I. Reuniriunile de creditu.

Cu finea anului 1873 erau in legatur'a reuniriuniloru de creditu 1951 participanti cu unu creditu folositu de 164,633 fl. 71 cr. v. a.

In decursulu anului 1874 se mai primira 2 participanti cu creditu de 1,401 fl. 50 cr.

Astu modu ramulu acest'a a statu din 1953 participanti cu creditu preste totu de . . . 166,035 fl. 21 cr.

Din acesti'a au esitu cu totulu 45 participanti, restituindu din imprumuturi . . . . . 57,097 fl. 88 cr.

Remanu deci cu finea anului 1874 1908 participanti cu unu creditu preste totu de . . . . . 108,937 fl. 33 cr.

Fondulu de garantie alu reuniuniloru constă din 43,058 fl. 50 cr.

II. Fonduri pentru fructificare.

Cu finea anului 1873 depunerile erau la noi de . . . 70,167 fl. 12 cr.

In decursulu anului 1874 s'au mai depusu . . . 130,348 fl. 67 cr.

Astu-modu starea totala a depuneriloru in 1874 a fostu de . . . . . 200,515 fl. 79 cr.

Din aceste s'au radicitu in decursulu anului . . . 78,659 fl. 09 cr.

remanendu starea loru cu finea anului 1874 de . . . . . 121,856 fl. 70 cr.

III. Escomptulu.

La finea anului 1873 aveamu in portfoiulu nostru 339 schimburi in valōre de . . . 165,783 fl. 78 cr.

In decursulu anului 1874 s'au escomptatu cu totulu 2495 schimburi in suma de . . . . . 1,012,739 fl. 45 cr.

Prin urmare starea totala a portfoiului de schimburi in 1874 a fostu de 2834 bucāti in suma de . . . . . 1,178,523 fl. 23 cr.

Din aceste s'au rescumperatu si s'au reescomptatu 1853 schimburi in valōre de . . . 880,852 fl. 63 cr.

remanendu starea portfoiului cu finea anului 1874 de 981 schimburi in suma de . . . . . 297,670 fl. 60 cr.

Sum'a reescomptata din portfoiulu nostru la alte institute in decursulu anului face 195,890 fl. — cr.

IV. Lombardulu sēu imprumute de efecte.

Imprumuturile nōstre de acēsta categoria constau la finea anului 1873 din sum'a de . . . 8290 fl. — cr.

In anululu trecutulu s'au mai acordatu . . . 9651 fl. — cr.

fiindu deci starea loru totala de . . . . . 17,941 fl. — cr.

din cari restituindu-se 12,750 fl. resulta cu finea anului 1874 o stare de . . . . . 5191 fl. — cr.

V. Creditulu ipotecariu,

realisandu cu totulu in acestu ramu 46 imprumuturi in suma de . . . . . 24,070 fl. — cr.

din cari s'au restituitu 1 imprumutu de . . . . . 1000 fl.

iēra in rate es-pirate cu totulu 1490 fl.

Sum'a 2490 fl. — cr.

remanendu starea la finea anului de 45 imprumuturi

in suma de . . . . . 21,580 fl. — cr.

care suma este asigurata prin ipotece bune in pretiu totalu de 120,600 fl., aprōpe de 6 ori cātu facu pretensiunile nōstre.

In raportu cu anululu trecutulu starea operatiuniloru nōstre la finea anului 1874 este urmatōrea:

la reuniuni de creditu 55,696 fl. 38 cr.

la depuneri — 51,689 fl. 58 cr.

la escomptu — 131,886 fl. 82 cr.

la lombardu 3,099 fl. — cr.

la imprumuturi ipotecari — 21,580 fl. — cr.

In totalu: 58,795 fl. 38 cr. 205,156 fl. 40 cr.

Resulta deci o crescere preste totu de 146,361 fl. 02 cr. v. a.

Revirementulu casei din totu anululu a fostu urmatorulu:

Perceptiuni 1,191,949 fl. 28 cr.

Erogatiuni 1,189,198 fl. 04 cr.

Totalu . 2,381,147 fl. 32 cr.

Impartirea cuotei menite in sensulu §. 69 lit. g) a statuteloru pentru scopuri de folos comunu in modulu urmatoriu:

a) Fondului „Asociatiunei“ din Aradu pentru cultur'a populului . . . . . 100 fl.

b) Fondului reuniunei femeiloru romāne din Brasiovu . . . . . 50 fl.

c) Fondului reuniunei femeiloru romāne din Mediasiu pentru cresce-

rea si ajutoriulu feteloru sermane . . . . . 50 fl.

d) Pentru reuniunile invetiatoriloru din Ungari'a si Banatu . . . . . 200 fl.

e) Pentru alumneulu Nicolau Jig'a din Oradea-Mare . . . . . 50 fl.

f) Pentru invetiaceii la meserii romāni din Oravitia si tienutu . . . . . 50 fl.

g) Reuniuniloru socialiloru romāni din Sabiiu, Brasiovu si Clusiu cātu 50 fl. . . . . 150 fl.

h) Fondului scolēi gr. or. din Sabiiu dela parochi'a din cetate . . . . . 50 fl.

i) Fondului scolēi gr. cat. din Sabiiu . . . . . 50 fl.

k) Fondului spitalelui civilu Franciscu Iosefinu din Sabiiu . . . 51 fl. 36 cr.

Sum'a 801 fl. 36 cr.

(Va urmā.)

Raportu comerciale.

Sabiiu 28 Martiu v. Grāu 4 fl. 40 xr. frumosu, 4 fl. 13 xr. mestecat, 3 fl. 87 xr. cualit. infer.; secar'a 2 fl. 93 xr. pāna 2 fl. 67; orzu 2 fl. 67; ovosu 1 fl. 73 pāna 1 fl. 47 xr.; cucu ruzu (porumbu) 2 fl. 87 xr.; cartofi 1 fl. 33 xr. galēta austriaca.

CAnep'a — fl. maj'a.
Linte 7 fl 33 xr.; mazarea 5 fl. 33 xr., Fasolea 6 fl. 67 xr.

Burs'a de Vien'a.

Din 28 Martiu (9 Aprile 1875.)

Metalicele 5% 71 15

Imprumutul national 5% (argintu) 75 55

Imprumutul de statu din 1860 . . . 112 60

Actiuni de banca . . . . . 969 —

Actiuni de creditu . . . . . 240 —

London . . . . . 111 —

Obligatiuni de desdaunare Unguresci 79 75

” ” ” Temisioreno 77 75

” ” ” Ardelenesci 76 30

” ” ” Croato-slavone 80 57

Argintu 103 30

Galbinu 5 23

Napoleonu d'auru (poli) 8 86 1/2

Publicatiune.

Tutororu acelor'a, cari au dreptulu electoralu la alegerea de deputatu dietalu, dara nu suntu suscepti in list'a electorale pentru nesolvirea contributiunii loru directe pre a. 1874, li-se aduce la cunoscintia, ca in conformitate cu dispositiunea articuluului VI de lege din 1875 suntu de a se suscepe in listele electorale si acci alegatori indreptatiti, cari pāna la 15 Aprile 1875 inclusive platescu contributiunea directa pre 1874 sēu, deca suntu in restantia cu darea directa pre mai multu tempu de cātu unu anu, din restantiele loru celu pūtienu atātu cātu face intrēga darea loru directa pre anulu 1874.

Se provōca deci toti acei'a, cari vreau sa-si eserceze dreptulu loru de alegere, celu mai frumosu dreptu constitutiunalu, sa solvēsca sum'a contributiunei reclamata de lege pāna inclusive 15 Aprile 1875 pentru cā sa pōta fi suscepti decursive in listele electorale.

Sabiiu in 2 Aprile n. 1875.

Comissiuinea centrale electorale a scaunului Sabiului.

(2—3)

E d i c t u.

Simeonu Muntiu din Rahau carele de doi ani parasi pre soci'a sea Mari'a Zacharia din Heghigu fāra a se sci loculu petreerii sele — se citēza a se presentā in terminu de unu anu de dile la subsemnatulu foru matrimoniale, incependu dela datulu de josu, — cāci in casu contrariu procesulu divortiale intentatu asupr'a sea, se va pertractā si decide si in absenti'a lui.

Elōpatacu in 1 Martie 1875.

Scaunulu ppescu gr. or. alu Heghigului, cā foru matrimoniale.

Ioanu M o g 'a
prot. Adm

(2—3)